

Kehitysvammaisten omaisten Jarmo Sillanpään ja Veijo Lehtosen kannanotto 9.5.2019 Tampereella

Kehitysvammaisten työn- ja päivätoiminnan valiokunnalle:

Näkemyksiä kehitysvammaisten työelämään osallistumisesta sekä työ- ja päivätoiminnan välttämättömyydestä:

1. Suurin osa kehitysvammaisista on työ- ja päivätoiminnan piirissä ja ovat tyytyväisiä. Monet eivät ole edes osatyökykyisiä, koska heidän toimintakykynsä ei sitä mahdollista.

2. Toimintakeskusten rooli pitää ottaa esille laissa osana palvelujärjestelmää. Myös työn ja päivätoiminnan valiokunnan ja Kehitysvammaisten Tukiliiton pitää painokkaasti ajaa työ- ja päivätoiminnan kehittämistä työelämän osallisuuden rinnalla.

3. Työ- ja päivätoiminta on useimmille kehitysvammaisille toimintakykyä ylläpitävää ja siten välttämätöntä. Tosiasiassa siirtymiä työtoiminnasta palkkatyöhön tapahtuu varsin vähän.

4. Kehitysvammalain 35 §:n 2 momentin mukaan erityishuollon tarpeessa olevalle on pyrittävä järjestämään työhönvalmennusta, työtoimintaa sekä muuta virikkeitä antavaa toimintaa.

5. Avotyötoiminta soveltuu hyvin monelle kehitysvammaiselle henkilölle, sitä ei voi noin vain lopettaa. Avotyötoiminta voi olla myös askel palkkatyöhön.

6. Niille jotka pystyvät tai haluavat "oikeisiin" töihin, on sitä tuettava palveluohjauksella. Työmarkkinat ovat kuitenkin rajalliset, onko työnohjaajia saatavissa riittävästi työpaikoille pitkäkestoiseen tukeen?

Eläkkeen ja palkkatulon yhteensovittamisesta on tehtävä enemmän kannustavaa.

Mitä sitten jos kehitysvammaisen henkilön työ loppuu ja koittaa työttömyys, voiko palata eläkkeelle, vai onko hän työtön työnhakija?

7. On selvítettävä laajasti työ- ja päivätoiminnan piirissä olevien kehitysvammaisten, heidän läheisensä ja toimintakeskusten näkemykset työ- ja päivätoiminnasta.

8. On vaara, että toimintakeskuksia lopetetaan kilpailutuksessa kustannusten hillitsemiseksi ja osa kehitysvammaisista joutuu jäämään kotiin. Tästä on merkkejä.

Herää kysymys jääkö kaikkein heikommat vaille päivittäisiä toimintoja?

9. Osatyökykyisille tie työelämään toteuttaminen on kannatettava.

10. Näemme erittäin vaaralliseksi toimintakeskusten lopettamisen juuri vaikeimmin vammaisten toimintakyvyn kannalta ja olemme huolestuneita kehitysvammaisen henkilöiden vanhempina tästä kehityksestä.

Ehdotamme lisäksi, että hallituksen esityksen HE 159/2018 vp sisältämän vammaispalvelulakiehdotuksen 15 §:ää muokataan jatkovalmistelussa kuulumaan seuraavasti (ehdotetut muutokset tekstissä ylivivauksella ja kursivilla):

15 § Päiväaikainen toiminta

Vammaisella henkilöllä on oikeus päiväaikaiseen toimintaan, jos hän toimintarajoitteensa vuoksi tarvitsee erityistä sosiaalisen vuorovaikutuksen ja osallisuuden turvaavaa sekä toimintakykyä ylläpitävää palvelua eikä sosiaalihuoltolain 17 §:ssä tarkoitettu sosiaalinen kuntoutus, vuoden 1982 sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 d §:ssä tarkoitettu työllistämistä tukeva toiminta tai 27 e §:ssä tarkoitettu työtoiminta taikka kuntouttavasta työtoiminnasta annetusta laissa (189/2001) tarkoitettu kuntouttava työtoiminta ole henkilön palveluntarpeeseen nähden sopiva tai riittävä palvelu. ~~Maakunnalla ei ole velvollisuutta järjestää päiväaikaista toimintaa henkilölle, jonka toimeentulo perustuu pääosin vanhuuseläkkeeseen.~~ Työtoiminta käsittää toimintakeskuksissa tehtävää toimintakykyä ylläpitävää toimintaa sekä toimintakeskusten ulkopuolella tehtävää avotyötoimintaa, joista maksetaan työosuusraha. Päivätoimintaa järjestetään niille, jotka eivät toimintarajoitteensa vuoksi voi osallistua työtoimintaan.

Päiväaikaista toimintaa on järjestettävä viitenä päivänä viikossa taikka harvemmin, jos siihen on vammaisten henkilön yksilölliseen tarpeeseen liittyvä erityinen syy. Päiväaikainen toiminta sisältää palvelun toteuttamiseksi tarpeelliset kuljetukset, jos vammaisella henkilöllä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa, eikä hän toimintarajoitteensa takia voi ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia käyttää julkista liikennettä.